

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIA POLITICĂ

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ

Director: C. G. DISSESCU

Prim-Redactor: SILIU RĂDULESCU

Consilier la Curtea de apel din București

COSTUL ABONAMENTULUI
A SE VEDEA PE COPERTĂ

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF SPIRIDON, 3

B. P. RADULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR

Dim. G. Maxim. — Dobândirea naționalității române prin căsătorie.

Jurisprudența Română. — *Inalta Curte de Casație și Justiție Sect. I.* Retract litigios. — Propunere pentru prima oară în Casație. — Temeinicia recursului. — Dacă mai poate fi examinată.

Curtea de apel din București, s. III. — Contencios administrativ. — Competința Curții de Apel. — Consiliu județean și comunal. — Disolvare. — Recurs în contencios. — Formele de judecată.

(Consiliul județean de Prahova cu Minist. de Interne).

DOBÂNDIREA NAȚIONALITĂȚII ROMÂNE PRIN CĂSĂTORIE

În studiul reformei însemnate pe care a adus-o noul legiuitor român în materia dobândirii naționalității române prin căsătorie, vom căuta a face un studiu comparativ în raport cu noua lege franceză, a cărei lucrări preliminare au servit legiuitorului român; și apoi, vom examina condițiunile și formalitățile schimbării de naționalitate.

În principal, observăm că legiuitorul român, ca și ceilalți legiuitori mai noi, se întrec prin a ridica nivelul condiției sociale și juridice a femeii.

§ 1. Principii. Sistemele noilor legi română și franceză. Critica lor.

1. Dacă căsătoria are influență asupra naționalității femeii chestiunea este mult discutată, mai cu seamă în ultimul timp, după ecoul ce l-a avut noile teorii feministe, care susțin egalitatea drepturilor femeii cu acele ale bărbatului.

În soluțiunea ce urmează a se da chestiunii sunt în colisiune două principii: în primul loc, necesitatea unității de naționalitate în familie, în interesul armoniei și bune înțelegeri dintre soți; și apoi, libertatea individuală, care proclamă imperios dreptul femeii de a rămânea în naționalitatea sa de origină, chiar dacă este căsătorită cu un străin, fiecare individ din societate, având dreptul de a trăi și a se desvolta, ca consecință a dreptului natural, în modul precum crede că este folositor în interesul existenței sale.

Se știe că din timpurile cele mai îndepărtate femeia lua, prin căsătorie, naționalitatea soțului. S'a susținut totdeauna că este inadmisibil ca pe un teren atât de important, al naționalității, să fie deosebiri între soți. Se mai spune, din punct de vedere politic, că interesul unei țări este ca străina căsătorită cu un național să treacă la naționalitatea soțului, căci altfel copiii, rămânând sub in-

fluența mamei, rămasă străină, vor păstra sentimentele acesteia, în detrimentul țării bărbatului.

Totuși, după cum spune d. Valery, vechiul sistem tradițional, al schimbării de naționalitate impusă femeii prin căsătorie, tinde să dispară. Cea mai mare parte din legile noi permit femeii, căsătorită cu un străin, să și conserve naționalitatea. 1)

2. După articolul 12 din cod. civ. român, străina căsătorită cu un român devenea româncă. Regretatul Alexandresco comentând acest text spune: „legea presupune că femeia străină a consimțit a deveni româncă, deoarece a luat de soț pe un român, presupunție ce are loc chiar dacă femeia era nevrâstnică în momentul căsătoriei. 2) Aceeași soluție era aceea a art. 12 din codul civil francez, ca consecință necesară a căsătoriei.

Legea nouă franceză admite mai mult decât legea română ca femeia căsătorită să poată avea naționalitate diferită de cea a bărbatului. Și, în adevăr, pe când legiuitorul francez este logic și prevede aceeași măsură pentru toate situațiunile analoge, fie că o străină se căsătorește cu un francez, fie că franceza se căsătorește cu un străin, legiuitorul român face deosebire a cărei rațiune n'a putut fi dată cu temei în discuțiunile urmate în Camerele legiuitoare, după cum a precizat d. Iunian. 3)

Art. 8 din legea franceză spune: „Femeia străină care se căsătorește cu un francez nu dobândește calitatea de franceză decât după cererea sa ex-

1) Valery «La Nationalité française», 1927, pag. 13. Frlvitor la influența căsătoriei asupra naționalității femeii cităm studiul comparat al d-lui Calbairac, «La Nationalité de la femme mariée», Paris, 1926 pag. 149—240, operă menționată și de d-nii Pilet & Niboyet («Manuel de dr. int. privé», 1828, pag. 95). D. Calbairac deosebește patru grupuri de țări:

1. Țări asigurând independența absolută a femeii: Statele Unite, Rusia sovietică.

2. Țări supunând denaționalizarea femeii la diverse condiții: Belgia, Estonia, România, (necesitatea unei manifestări de voință); Suedia, Danemarca, Norvegia, Ecuador, Honduras, Persia, Republica dominicană, (necesitatea unei schimbări de domiciliu); Austria, Bulgaria, China, Costa-rica, Italia, Japonia, Lrtonia, Mexic, Monaco, Niccaragua, Portugalia, Salvador, Siam, Svițera, Siria și Marele Liban, (trebuie ca legea bărbatului să fie în acelaș sens).

3. Țări denaționalizând pe femeie fără nici o condiție: Germania, Marea Britanie, Bolivia, Cuba, Spania, Finlanda, Grecia, Ungaria, Haiti, Luxemburg, Olanda, Peru, Polonia, Turcia, Ceko-Slovia.

4. Țări fără dispoziții legislative: Argentina, Brasiia, Chili, Columbia, Egipt, Panama, Paraguay, Saint-Marin, Uruguay, Serbia-Croatia-Slovenia.

2) Alexandresco, «Cod. civ. român» I, pag. 310.

3) Pilet & Niboyet «Droit int. priva» pag. 96. Vezi și nota 6

presă, sau dacă, în conformitate cu dispozițiunile legii sale naționale, ea urmează în mod necesar condiția bărbatului“.

„Femeia franceză, care se căsătorește cu un străin, conservă naționalitatea franceză afară numai dacă nu declară expres că voește să dobândească, în conformitatea dispozițiilor legii naționale a bărbatului, naționalitatea acestui de pe urmă“.

Articolele 4 și 38 din legea română spun:

„Străina căsătorită cu un român devine româncă.

„Româncă devine străină prin căsătoria sa cu un străin, exceptându-se cazul când, după legea soțului, ea nu dobândește naționalitatea acestuia, sau când și-a rezervat naționalitatea română prin contractul matrimonial sau, în lipsa acestuia, printr'o declarație expresă făcută în formă autentică înainte sau cu prilejul contractării căsătoriei“.

Legea nouă franceză admite în general ca femeia franceză sau străină să poată dobândi naționalitatea bărbatului său numai prin o declarație de voință, pe când legea română menține în mod absolut principiul tradițional al schimbării de naționalitate a străinei căsătorită cu un român, și admite în mod timid reforma în sensul posibilității schimbării statutului național al femeii românce căsătorită cu un străin.

Reforma efectuată de noua lege franceză este datorită, după cum am arătat, pe lângă propaganda feministă și unui spirit de logică, pe care d-nii Pillet și Niboyet îl consideră superficial⁴⁾.

Dacă franceza care se căsătorește cu un străin poate să și conserve naționalitatea, corolarul logic atrage dreptul pentru străina care se căsătorește cu un francez să și conserve propria sa naționalitate. Astfel s'a motivat reforma de legiuitorul francez.⁵⁾

3. Noua lege română menține, prin articolul 4, vechiul principiu.

Legiuitorul nostru poate fi cu drept cuvânt criticat, pentru că față de străina care se căsătorește cu un străin a părăsit sistemul adoptat prin articolul 38, nepermițându-i a și rezerva naționalitatea de origină, prin zisele articole 4 și 40, după cum învoește pe româncă care se căsătorește cu un străin.

Chestiunea a fost pe larg discutată în Camera deputaților, unde d. Iunian, a arătat că sistemul întocmit de noul legiuitor prezintă inadvertență, căci, ceia ce s'a recunoscut pentru româncă căsătorită cu un străin, când s'a alcătuit art. 38, trebuie să se recunoască și străinei căsătorită cu un român, adică facultatea de a rămânea, după voință, în vechea ei naționalitate.

„Când este vorba, zice d-sa, de o străină care se căsătorește cu un român, de ce să o facem româncă cu orice chip? Dar, dacă nu are sentimente românești? De ce să se impuie neapărat străinei căsătorită cu un român sentimente românești, calitatea de cetățeană româncă și obligațiunile și drepturile ce decurg din aceasta?⁶⁾

4) Raportul făcut în Camera franceză de d. Mallarmé, citat de Pillet & Niboyet și de Valery, în «La Nationalité française». 1927, pag. 10.

5) Valery op. și loc. cit.

6) Ediția oficială: «Expunerea de motive și debaterile Adunărilor legiuitoare», 1924, pag. 207 și 276.

Explicațiunile ce le-a dat regretatul raportor al Camerei, Athanasovici, spre a învedera distincțiunea ce o face legea nu ne par deloc suficiente. Și româncei care se căsătorește cu un străin îi putem spune că dacă nu voia să capete naționalitatea străină n'avea decât să nu se căsătorească cu dânsul, argument ce l-a invocat în contra străinei care ia în căsătorie un român, și totuși, legea lasă latitudine româncei de a și alege naționalitatea.

Urmărind pe raportor în argumentarea sa, observăm că el adaogă: „Protejez pe conaționali, iar nu pe străini, și este un mare interes ca să fiu parcimonios în materie de naționalitate când este vorba de o româncă și să se păstreze naționalitatea română celor cari sunt români, iar nu să înlesnească românilor cu o ușurință extremă să și piardă naționalitatea“⁷⁾ Ministrul justiției căutând să lămurească mai mult motivul pentru care a adoptat soluțiunea codicelui civil spune:

„Ipotezele ivite între cazul străinei căsătorită cu un român și al româncei căsătorită cu un străin nu sunt riguros identice și soluțiunile variază. În cazul căsătoriei străinei cu un român, ceia ce ne preocupă înainte de orice, este unitatea națională a familiei românești, care nu se poate asigura decât prin declararea și a soției și a copiilor de români. A lăsa libertatea străinei de a și conserva naționalitatea, nu este așa de simplu cum bănuiește d. Iunian, pentru că în fața dublei naționalități a părinților trebuie să lăsăm și copiilor libertatea de a alege între naționalitatea tatălui și aceea a mamei. Și... în acest caz mă duc la sistemul sigur care fără discuții face ca copiii să urmeze naționalitatea tatălui“⁸⁾

Pretinsa protecțiune ce trebuie acordată naționaliilor, binevenită în orice ocaziune, n'are aplicațiune în cazul nostru, pentru că fiind vorba de o străină, cu toate că i se impune naționalitatea română, dacă se căsătorește cu un român, ea poate să rămână în vechile ei sentimente străine, în disprețul legii care o consideră româncă. Și apoi, argumentul privitor la naționalitatea copiilor isvorîți dintr'o atare căsătorie iarăși nu ne poate convinge, căci atari copii devin români de drept în baza principiului *jus sanguinis*, urmând naționalitatea tatălui român; și, deci, mențiunea mamei lor în naționalitatea ei de origină străină, n'are nici o influență asupra naționalității lor. Rațiunea de a fi a unei dispozițiuni legislative este în atingerea scopului social ce-l urmărește; așa că, după acest scop se poate aprecia efectul ei. Desigur, că este de laudat intențiunea noului legiuitor, care a căutat să fie, pe cât este posibil, partizan al unității de familie, atât de necesară în materie de naționalitate, după cum se exprimă raportorul, dar, întrucât în cazul de față nu se pot împiedica sentimentele străinei de a rămânea constantă naționalității sale de origină, măsura legală, întocmită într'un pretins interes social, nu era imperioasă.

Dacă legiuitorul nou a dat satisfacere cerințelor vremii, dând libertate româncei, cu ocazia căsătoriei cu un străin, să facă declarații privitoare la *status civitatis*, înaintea autorităților, și dacă deci

7) Idem, pag. 276.

8) «Expunerea de motive și debateri», pag. 278.

se abate dela principiul unității de naționalitate în acest caz, era logic ca același sistem să fie întins și în cazul străinei căsătorită cu un român.

Socotim necesară reforma textului legal în sensul respectului autonomiei femeii străine, civilmente capabilă. Chiar din punct de vedere individual al soților deosebirea de naționalitate nu poate vătăma unitatea tovarășiei conjugale. Este o tranziție către libertatea absolută a soților, în sensul păreri unor cugetători însemnați, cari, partizani ai libertății absolute, susțin că orice alt sistem nu poate duce la rezultatele dorite, căci soții, chiar fără schimbare de naționalitate, dacă sunt de origină diferită, tot se pot certa în numele sentimentelor anterioare, pe care schimbarea de naționalitate le va putea face să dispară⁹⁾.

§ 2. Condițiunile schimbării de naționalitate a străinei și efectele acestei schimbări.

4. Legiuitorul român menținând într'un singur articol dispozițiunea veche a schimbării de naționalitate a străinei căsătorită cu un român, ar fi trebuit ca în Regulamentul privitor la constatarea naționalității să completeze lacuna legii, indicând condițiunile acestei schimbări. În zadar am încerca să ne lămurească acest document legislativ, căci, în tot cuprinsul său, ocolește în totul chestiunea.¹⁰⁾

În primul loc, ca să poată fi asemenea schimbare trebuie ca legătura matrimonială să fie valabilă. În caz de anulare a căsătoriei, străina căsătorită cu un român, devine româncă numai dacă a fost de bună credință; iar, dacă a existat rea credință, din partea ei, căsătoria neproducând în privința ei nici un efect, ea a rămas străină.¹¹⁾

Sub raportul schimbării de naționalitate nu trebuie a se avea în vedere vârsta femeii. Regula după care un minor nu poate pierde naționalitatea fără voința sa nu poate fi aplicată. După cum spun d-nii Pillet & Niboyet, căsătoria fiind un act voluntar, nu se poate zice că denaționalizarea femeii ar fi împusă.¹²⁾

Jurisprudența franceză a avut adese ori ocaziunea să se pronunțe, sub regimul codicelui civil, în privința influenței ce are căsătoria putativă asupra schimbării de naționalitate a femeii. Ea admite schimbarea de naționalitate chiar în cazul când căsătoria este declarată neexistentă, destul numai ca femeia să fie de bună credință.¹³⁾

5. Sub raportul efectelor dobândirii naționalității române a femeii observăm că schimbarea are de efect numai pentru viitor; și, această schimbare este definitivă în sensul că femeia rămâne româncă ori care ar fi schimbările de naționalitate la care ar tinde soțul, afară numai dacă și dânsa, prin voința ei proprie, urmărește noua naționalitate a soțului. Cu drept cuvânt Alexandresco spunea, susținând aceeași teză: „o naționalitate odată dobândită, nu se mai poate pierde decât prin faptul personal al celui care a dobândit-o“.¹⁴⁾

9) Zeballos, «La Nationalité», III, pag. 464.

10) «Regulamentul privitor la dobândirea naț. române», 1924

11) Alexandresco, op. și loc. cit.

12) Pillet & Niboyet, op. cit. 97.

13) Pillet & Niboyet, op. cit. pag. 98 și autoritățile citate.

14) Pillet & Niboyet, op. și loc. cit. Alexandresco, op. cit. pag. 310.

Străina, devenind româncă, prin binefacerea legii, se va bucura de toate drepturile ce-i acordă calitatea sa nouă; și, va fi deci privită ca și cum ar fi fost naturalizată sub raportul drepturilor civile și politice. (art. 33 din lege). Schimbarea de naționalitate are loc *de drept*, în puterea legii, ori care ar fi dispozițiunile vechei legi naționale a femeii, chiar dacă după această lege femeia nu pierde naționalitatea prin căsătoria ei cu un străin. S-ar putea întâmpla în asemenea caz ca femeia să poseadă două naționalități, dacă legea femeii ar face excepție la principiul generalmente admis, ca art. 41 din Constituția Republicii Salvador, după care indigena ce se căsătorește cu un străin nu și pierde naționalitatea sa. Totuși, față cu termenii categorici ai legii, măsura ce o dictează va fi menținută. Unii autori francezi¹⁵⁾ spun că, din nenorocire, aceasta este o consecință a independenței Statelor.

Acesta nu este singurul punct complicat în situațiunea juridică a femeii, în urma schimbărilor de naționalitate.

6. Este regretabil că noul legiuitor, consecințe obiceiului de a înlătura elucidarea problemelor importante și care au fost dezbătute pe larg de jurisprudența franceză,¹⁶⁾ nu lămurește nici chestiunea dacă schimbarea de naționalitate a străinei, care se căsătorește cu un român se întinde și asupra copiilor pe care ea îi are din o căsătorie de mai înainte. Controversa în vechiul drept francez este tranșată de majoritatea autorilor în sensul negativ, adică că schimbarea de naționalitate a mamei n'are nici o înrăurire asupra celei a copiilor.

Deși interesul unității de familie ar cere ca mama să aibă aceeași naționalitate ca și copii ei minori, deși legiuitorul face aplicațiunea acestei reguli în alte împrejurări similare, în caz de naturalizare și de dobândire a naționalității prin opțiuni (art. 34 și 57), totuși, în lipsa unui text formal, socotim că asemenea copii nu pot urma în mod automat situațiunea mamei lor. Schimbarea de naționalitate nu poate fi întinsă la cazul nostru, întrucât este o deosebire remarcabilă între cazul naturalizării unei femei și acel al recăsătoriei ei. În primul caz, nu există decât o singură familie; iar, în al doilea, când mama copiilor minori ai unui tată străin, devine româncă prin recăsătorie, ea întemeiază o a doua familie, din care nu fac parte copiii din prima căsătorie.

În tot cazul acesta este sistemul legii. Poate că aceste considerațiuni le-a avut în vedere noul legiuitor lăsând nerezolvată chestiunea. Noi socotim însă că în interesul înlăturării conflictelor de naționalitate între mamă care și-a schimbat condiția și copii ei minori, este necesar a fi întins de drept efectul schimbării de naționalitate și asupra acestor copii, cari, crescuți sub îngrijirea maternă, sunt presupuși că și vor da seama de datoria lor de români.

Desigur, însă, că această consecință să mai aibă ca urmare dreptul unor atare minori de a reintra la majorat, în vechea lor naționalitate, renunțând la naționalitatea română. (art. 35).

15) Autorii citați la No. 14.

16) Despagnet, «Droit international», No. 132; Weiss, Droit int. privé, I, pag. 587.

În situațiunea actuală, copiii minori a căror mamă a dobândit cetățenia prin recăsătorie, dacă doresc a urma acelaș stat civil al naționalității române, nu pot recurge decât la procedura comună a naturalizării.

7. Din termenii expresi a articozlului 4 din lege rezultă că schimbarea de naționalitate are loc de drept, prin simplul fapt al căsătoriei și fără nici o formalitate. Femeia nu poate deci stipula că înțelege să-și păstreze naționalitatea de origină. Chiar dacă a făcut o asemenea declarație prin actul de căsătorie, această mențiune este inoperantă. Străina sau primește să devină româncă, sau trebuie să renunțe la căsătorie.¹⁷⁾

Neapărat că ulterior poate să se reîntoarcă la vechea ei naționalitate, prin naturalizare, cu autorizarea bărbatului. Ea uzează astfel de un drept, dar aceasta nu este un motiv de a o autoriza să înfrângă o dispozițiune legală, a cărei termenii, după cum spun își autorii francezi, sub regimul vechi legi franceze, identici cu cei ai actualei legi române, nu dau loc la esitațiune.¹⁸⁾

Legiuitorul nou păstrând sistemul tradițional în ce privește schimbarea de drept a naționalității străinei căsătorită cu un român, a ținut seamă, într'un caz special, de principiul fundamental ce guvernează în această materie, după care o naționalitate se acordă numai prin voința liber manifestată a celui interesat, și prin articolul 40 a permis femeii văduve sau divorțată, că dacă dorește să renunțe la beneficiul legal și să treacă la vechea ei naționalitate străină să poată a-și manifesta această dorință într'un mod simplu și fără dificultăți.¹⁹⁾

Se vede că și legiuitorul nostru va ajunge în mod treptat să modifice dispozițiunile privitoare la naționalitate în sensul aplicațiunii principiului ce a început să domine în cele mai multe din legislațiunile moderne, principiu, în baza căruia, naționalitatea nu se impune, ci se bazează pe manifestația spontană a libertății individuale.²⁰⁾

8. În Austria, n'au avut ecou noile teorii feministe după care, susținându-se egalitatea drepturilor femeii cu acele ale bărbatului, se admite, ca în noua lege franceză asupra naționalității din 10 August 1927 și în parte ca în legea română, deosebire de naționalitate între soți. Austria, conservatoare principiului tradițional al unității de naționalitate în familie, a lăsat credem, ca să vadă rezultatele aduse de schimbarea vechiului sistem în statele partizane ale noiei teorii.

Articolele 5 și 6 din legea din 1925 prescriu formal că străina dobândește cetățenia austriacă prin căsătorie cu un național.

În trecut, principiul era acelaș. Decretele din 1833 și 1834 prescriau că femeia austriacă căsătorită cu un străin împărtășește condițiunea bărbatului ei.²¹⁾ Am susținut și repetăm opiniunea ce

am dat că din acest punct de vedere sistemul noiei legi franceze este de preferat.

Legislațiunile noi se întrec prin a ridica nivelul condiției sociale și juridice ale femeii. Este just ca legiuitorul să nu constrângă pe femeie de a-și schimba naționalitatea din cauză că s'a căsătorit cu un bărbat de naționalitate diferită.

Dimitrie G. Maxim
fost președinte la Curtea de Apel

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I

Audiența de la 2 Maiu 1928

Președinția D-lui C. Sărățeanu, consilier

Niță V. Șerbănescu cu Rada Ion Ilie.

RETRACT LITIGIOS.—DACĂ POATE FI PROPUȘ PENTRU PRIMA OARĂ ÎNAINTEA INALTEI CURȚI DE CASAȚIE.—DACĂ TEMEINICIA RECURSULUI ARE A MAI FI EXAMINATĂ PENTRU A SE PUTEA ȘTI DACĂ RETRACTUL LITIGIOS POATE FI PROPUȘ.—ART. 1402 COD. CIVIL.

Retractul litigios fiind un mijloc de stingere a litigiilor, urmează că cel în favoarea căruia există acest mijloc, îl poate exercita în orice stare a procesului, cât timp asupra litigiului nu s'a dat o hotărâre care să fi dobândit autoritate de lucru judecat și ca atare el poate fi propus înaintea Inaltei Curții; iar împrejurarea că recursul ar fi neîntemeiat, nu poate constitui un impediment pentru exercitarea retractului litigios, deoarece pentru a exercita retractul litigios, se cere numai ca un recurs să fie pendent, indiferent de temeinicia lui, scopul retractului litigios fiind tocmai de a evita orice discuțiune asupra recursului.

No. 1085. — Admis retractul litigios propus de recurentul Niță V. Șerbănescu în proces cu Rada Ion Ilie.

Curtea, deliberând,

Asupra incidentului ridicat de recurentul Niță Șerbănescu, prin care se tinde la stingerea litigiului de față prin executarea retractului litigios față de intimata Rada Ion Ilie, văduvă, ca cumpărătoare a terenului în litigiu.

Având în vedere sentința atacată cu recurs, din care rezultă că Gheorghe Stanciu și Niță D. Ioniță, reprezentați azi în instanță prin intimata Rada Ion Ilie, au chemat în judecată pe recurentul Niță Șerbănescu pentru a se declara nul actul de vânzare autenticat de Tribunalul Buzău la No. 2513 din 1902, prin care autorii intimatei au vândut recurentului un loc în întindere de cinci pogoane, dat după legea dela 1864, situat în comuna Șimileasca.

Că, menționați autorii ai intimatei, au susținut prin acțiunea de față că vânzarea cuprinsă în actul a cărui anulare ce cere este nevalabilă, deoarece pământul vândut este pământ rural, iar adevăratul cumpărător, Ion Drăgănescu, fiind orășean, nu poate cumpăra astfel de pământ, nici printr'o persoană, cum e în speță recurentul, care a fost trecut

17) Cogordan, «La Nationalité», pag. 278.

18) Cogordan, idem loc. cit. Lucrarea noastră: «Naturalizarea în România», pag. 176.

19) Despre această renunțarea la cetățenia română a se cerceta Dreptul, No. 16 din 25 Aprilie 1926, pag. 129.

20) Zeballos' op. cit. pag. 464.

21) Weiss, «Droit international privé», I, pag. 922.

în actul de cumpărare ca cumpărător numai în scopul de a fraudă legea;

Că, atât judecătoria ca primă instanță, cât și Tribunalul ca instanță de apel, prin sentința atacată cu recurs, pronunțată la 11 Martie 1925, au admis acțiunea.

Că, în urma pronunțării acestei sentințe, dată înainte de judecarea recursului de față, introdus în contra ei, intervine între susnumiții autori ai intimății și între intimata Rada Ion Ilie actul de vânzare autenticat la Tribunalul Buzău sub No. 855 din 1915 și notificat recurentului la 15 Septembrie 1915, prin care intimata cumpără terenul în litigiu.

Că în contra acestei cumpărătoare recurentul exercită azi retractul litigios, oferind indemnizațiunea cerută de art. 1402 cod. civ. în valoarea arătată în recipisa Cassei de Depuneri cu No. 57559, în privința căreia nu s'a făcut nici o obiecțiune.

Considerând că potrivit art. 1402 c. civ. acel în contra căruia există un drept litigios se va putea libera de cesionar, dacă va număra prețul real al vânzării cu dobânzi din ziua plății și speșele contractului.

Că, retractul litigios fiind un mijloc de stingere a litigiilor, urmează că cel în favoarea căruia există acest mijloc, îl poate exercita în orice stare a litigiului, cât timp asupra acelui litigiu nu s'a dat o hotărâre care să fi dobândit autoritatea de lucru judecat și ca atare el poate fi propus direct înaintea Inaltei Curți, când condițiunile retractului litigios sunt îndeplinite ulterior hotărârii atacate cu recurs și prin urmare putea fi propus și în cazul de față, unde asupra drepturilor recurentului, contestate de autorii intimății, n'a intervenit până în prezent o hotărâre cu autoritate de lucru judecat.

Că, de altfel, nu poate constitui un impediment pentru exercitarea retractului litigios nici împrejurarea invocată de intimată că recursul ar fi în mod evident neîntemeiat, deoarece pentru a exercita retractul litigios se cere numai ca un recurs să fie pendent, indiferent de temeinicia lui, scopul retractului litigios fiind tocmai de a se evita orice discuțiune asupra recursului, fapt care n'ar fi posibil dacă cu ocazia exercitării retractului litigios s'ar discuta în prealabil chestiunile deduse în recurs.

Că, prin urmare, în cauză fiind îndeplinite condițiunile retractului litigios în favoarea recurentului cu privire la terenul în litigiu vânzând intimății, și întrucât asupra sumei oferite prin chitanța prezentată în instanță de recurentă, intimata n'a făcut nici o obiecțiune — urmează a se admite retractul litigios și a se casa fără trimitere sentința atacată cu recurs.

Pentru aceste motive, admite retractul litigios și casează fără trimitere.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI S. III-a

Audiența dela 27 Octombrie 1928

Președinția D-lui C. M. Ionescu, consilier

Consiliul Județean de Prahova cu Ministerul de Interne

CONTENCIOS ADMINISTRATIV. — COMPETINȚA CURȚII DE APEL CA INSTANȚA DE CONTENCIOS. — DACĂ ARE DREPTUL SĂ EXAMINEZE LEGALITATEA ACTULUI ADMINISTRATIV A CĂRUI ANULARE SE CERE ȘI SUB RAPORTUL APRECIERII ȘI CALIFICĂRII FAPTELOR. — ART. 107 DIN CONSTITUȚIE. — ART. 1, 4 ȘI 6 DIN LEGEA CONTENCIOSULUI ADMINISTRATIV.

CONSILIU JUDEȚEAN ȘI COMUNAL. — DIZOLVARE. — FORMELE DE JUDECATĂ PENTRU AUTORITATEA CHEMATĂ SĂ SE PRONUNTE ASUPRA CEREREI. — AUDIEREA MEMBRILOR DIN CONSILIU. — DACĂ E SUFICIENTĂ AUDIEREA LOR DE CĂTRE INSPECTORUL ADMINISTRATIV ÎNSĂRCINAT CU FACEREA ANCHETEI. — ART. 274 ȘI 275 DIN LEGEA PENTRU UNIFICAREA ADMINISTRATIVĂ,

I În materie de contencios administrativ, Curtea de Apel fiind o instanță de fond de un singur grad de jurisdicție, are — în lipsa vreunei dispozițiuni restrictive în lege — competența de a cerceta afacerea dedusă spre judecată în toată complexitatea ei, astfel că această instanță este în drept să cenzureze legalitatea unui act administrativ de autoritate nu numai cu privire la violarea textelor de lege pe care se întemeiază acel act, sau a condițiilor de formă în care a fost dat, ci și sub raportul faptelor invocate de autoritatea administrativă, pentru a vedea dacă ele pot constitui un temei serios care să atragă aplicarea textelor de lege, pe care se sprijină actul administrativ a cărui anulare se cere.

2. Din combinarea art. 274 și 275 din legea de unificare administrativă, rezultă lămurit că în procedura ce trebuie urmată pentru dizolvarea unui consiliu județean, inspectorul administrativ este un organ pur de informație, cu totul distinct de autoritatea chemată a judeca și a se pronunța asupra dizolvării, astfel că dacă cu ocazia anchetei membrii consiliului au fost audiați de inspectorul administrativ, nu se poate susține că cerințele legii cari dispune prin art. 275 ca aceștia să fie audiați de autoritatea care judecă, au fost îndeplinite, și deci decretul de dizolvare dat fără ca membrii consiliului județean să fi fost audiați așa cum cere art. 275, ci numai de inspectorul administrativ însărcinat cu ancheta, urmează să fie anulat ca ilegal.

No. Admisă cererea făcută conform legii Contenciosului administrativ de către I. Gr. Morcovescu și alții, membrii în consiliul județean de Prahova în proces cu Ministerul de Interne.

S'au ascultat D-nii avocați Scarlat Orăscu și Paul Negulescu pentru reclamânți și D. Constantinescu din partea Ministerului pârât.

Curtea,

Asupra acțiunii de față făcută pe baza legii Contenciosului Administrativ de către S. Gr. Morcovescu, Gh. Dumitrescu-Ismană, Dr. Aurel Boști-

nescu-Schiulești, Dr. R. Niculescu, Al. Stoicovici, Dimitrie I. Petrescu și I. D. Popescu, cu petițiunea înregistrată la No. 11083 din 1 Octombrie 1928 prin care cer ca această Curte să anuleze Decretul-Regal cu No. 2247 din 13 Septembrie 1928 publicat în „Monitorul Oficial” cu No. 205 din 16 Septembrie 1928, prin care s'a dizolvat Consiliul județean al Județului Prahova reprezentat printr'înșii.

Având în vedere actele dela dosar, susținerile orale și ale părților.

Având în vedere că în fapt se constată următoarele:

Prin raportul cu No. 8003 J. din 5 Septembrie 1928, adresat Inaltei Regențe, Ministerul de Interne arată că membrii Consiliului Județean din Prahova, s'au făcut vinovați de abateri, cari compromit cu rea credință interesele Administrației ce li s'au încredințat și conchide rugând Inalta Regență să semneze proiectul de decret pe care-l alătură, pentru disolvarea acestui Consiliu Județean, și prin Decretul-Regal cu No. 2247 din 13 Septembrie 1928 se decretează disolvarea Consiliului Județean al Județului Prahova.

Faptele pe cari se întemeiază Ministrul de Interne în raportul de mai sus pentru a motiva că Consiliul Județean de Prahova a administrat cu rea credință averea Județului sunt următoarele:

1. Consiliul județean a dispus în mod ilegal nu numai de banii județului, dar și de aceia ai Statului și particularilor, pentru a favoriza o Bancă particulară — Banca Comerțului din Ploești — al cărui director este chiar un consilier județean, întru cât a dat în depozit la acea Bancă suma de 5.000.000 lei, deși această sumă trebuia consemnată la Administrația Financiară pe seama Cassei de Depuneri și deși i s'a atras atențiunea asupra ilegalității acestei operațiuni, cerându-se retragerea ridicării depozitului, totuși Consiliul Județului Prahova nu s'a conformat.

2. Consiliul județean în scop de a crea resurse materiale unor consilieri județeni, fără just motiv și în contra intereselor liniei ferate județene, a alcătuit un oficiu de exploatare compus din consilierii județeni: R. Constantinescu, I. Gr. Morcovescu, Al. Stoicovici și V. Hermeziu cum și din alte persoane, cari cu toții erau lipsiți de orice pregătire necesară de a conduce o administrație atât de vastă și cari necesită cunoștințe tehnice speciale; precum tot în scop de a crea avantajii materiale altor colegi, consiliul județean i-a ales în consiliul de administrație al Căii ferate.

Având în vedere că înaintea acestei Curți sesizată a judeca cererea Consiliului județean de Prahova de a se anula Decretul Regal de disolvare dat pe baza raportului Ministrului de Interne, motivat pe faptele mai sus arătate, consiliul județean a susținut oral și prin concluziunile scrise depuse la dosar, după cum a arătat și prin cererea introductivă, că faptele pe cari se întemeiază raportul Ministrului de Interne nu sunt de natură a face să rezulte reaua credință care li se impută și să poată motiva un decret de disolvare.

Având în vedere că Ministerul de Interne prin reprezentantul său legal susține în primul rând că faptele puse în sarcina reclamantilor fiind necontestate în existența lor, Curtea de Apel ca instanță

de contencios nu poate să aprecieze și să califice aceste fapte din punctul de vedere al gravității și al repercusiunii lor asupra bunului mers administrativ, întrucât potrivit principiului constituțional al separațiunii puterilor în Stat, numai puterea executivă este în măsură să cunoască nevoile și remediile Administrației și deci Ministerul de Interne ca autoritate de control are dreptul suveran să aprecieze gravitatea faptelor subalternilor săi.

Având în vedere că, față de această obiecțiune ridicată de Ministerul de Interne, problema de drept pe care Curtea trebuie să o rezolve mai întâi, pentru a se pronunța asupra litigiului de față, este aceea dacă instanța de Contencios poate cenzura legalitatea unui act administrativ de autoritate nu numai cu privire la violarea textelor de lege pe care se întemeiază acel act, sau a condițiilor de formă în care a fost dat, ci și sub raportul faptelor, invocate de autoritatea administrativă, pentru a vedea dacă ele pot constitui un temei serios, care să atragă aplicarea textelor de lege, pe cari se sprijină actul administrativ a cărui anulare se cere.

Considerând că în dezvoltarea principiilor din Constituție, cu privire la responsabilitatea organelor puterii publice, în caz de nesocotirea legalității prin abuz de autoritate, legiuitorul din 1925 a dispus prin legea Contenciosului administrativ, că ori cine este vătămat într'un drept al său se poate plânga în contra actelor administrative de autoritate abuzive.

Considerând că pentru ca instanța investită cu dreptul de a judeca în această materie să se poată pronunța dacă actul administrativ contra căruia cel vătămat se plânga este abuziv sau nu, nu se poate mărgini a cerceta numai dacă autoritatea de la care emană actul a satisfăcut formele legale, ci trebuie încă să examineze dacă faptele invocate de autoritatea administrativă pot constitui un temei serios pentru a atrage aplicarea textelor de lege pe cari se sprijină actul administrativ a cărui anulare se cere.

Considerând că numai atunci când în legea Contenciosului administrativ ar exista vre-un text de lege care să îngreudească instanței de contencios dreptul său de cenzură — cum de exemplu legiuitorul a dispus prin art. 30 din legea Curții de Casație, prin care arată în ce împrejurări numai se poate cere casarea unei hotărâri — s'ar putea susține că instanța de contencios nu este îndrituită să examineze faptele și împrejurările pe cari se întemeiază actul administrativ și să se pronunțe dacă nu printr'o calificare greșită a lor, autoritatea administrativă a dat actul care face obiectul plângerii în contencios.

Considerând că nu numai că în legea Contenciosului Administrativ nu există o asemenea dispozițiune restrictivă, dar din contră din expunerea de motive care însoțește această lege rezultă că în intențiunea legiuitorului a fost ca în materie de contencios administrativ să constituie o instanță de fond de un singur grad de jurisdicție, Curtea de Apel, ori juridicește nu se poate concepe ca o instanță de fond să fie îngreudată în dreptul său de a examina împrejurările de fapt, de a le aprecia și de a se pronunța asupra calificării lor.

Considerând că, într'adevăr, în expunerea de mo-

tive ministrul Justiției relativ la această chestiune spune lămurit: „am crezut că corespunde mult mai bine cu interesul celor vătămați ca să menținem cu privire la judecata instanțelor de fond un singur grad de jurisdicțiune la Curtea de Apel, instanță care va judeca afacerea în toată complexitatea ei”, ceiace implică neapărat o cercetare amănunțită a faptelor și o judecată asupra aprecierii și calificării lor.

Considerând că de asemenea spre această interpretare ne îndreaptă și cuvintele raportorului legii la Camera:

„Motivul de anulare pe care proiectul îl admite este călcarea legilor sau regulamentelor, ori reaua voință de a rezolva o cerere referitoare la un drept. Formula este îndeajuns de largă spre a menaja jurisprudenței noastre întreaga evoluțiune pe care o așteptăm dela ea”.

Considerând că pentru toate aceste considerațiuni, Curtea găsește că este în drept ca instanța de contencios administrativ să cenzureze legalitatea unui act administrativ de autoritate, nu numai cu privire la violarea textelor de lege pe care se întemeiază acel act, sau al condițiilor de formă în care a fost dat, ci și sub raportul faptelor invocate de autoritatea administrativă, pentru a vedea dacă ele pot constitui un temei serios care să atragă aplicarea textelor de lege, pe cari se sprijină actul administrativ a cărui anulare se cere.

Având în vedere că în speță Decretul Regal pentru dizolvarea Consiliului județean de Prahova este dat pe temeiul dispozițiilor art. 273 al. 3 din legea pentru unificarea administrativă.

Considerând că potrivit acestui text de lege, un Consiliu județean poate fi dizolvat între altele și în cazul când consiliul cu rea credință compromite interesele administrațiunii ce i s'au încredințat.

Considerând că reaua credință nu poate fi presupusă, ci ea trebuie să rezulte cu evidență din faptele puse în sarcina Consiliului județean și din împrejurările în care ele au avut loc.

Având în vedere că în cazul de față, după cum s'a arătat mai sus, faptele puse în sarcina Consiliului județean de Prahova, în cari se arată că s'a lucrat cu rea credință sunt: 1-a) darea în depozit a sumei de 5.000.000 lei la Banca Comerțului din Ploești, și 2-a), alcătuirea fără just motiv și în contra intereselor județului, a unui oficiu de exploatare a liniei ferate județene.

Având în vedere că în ce privește faptul pus în sarcina Consiliului județean de Prahova se constată următoarele:

La 14 Octombrie 1926 Banca Comerțului din Ploești face o cerere Ministerului de Interne, (petiția înregistrată la No. 16552 din 1926) prin care cere să se depună și la dânsa din depozitele Căilor ferate județene, așa cum s'a depus și la alte Bănci o sumă de lei 5.000.000. Ministerul de Interne trimite cererea Prefecturii de Județ ca să decidă cele ce va crede de cuviință, iar prefectul pune cererea în dezbateră Consiliului județean, spre a-și da avizul.

Consiliul județean întemeiat pe o stare de fapt care dura încă din 1908, pe autorizația dată depozitelor dela celelalte bănci de către chiar Ministerul de Interne, prin care în vederea crizei aprobă

cererea acelor bănci ca să li se transforme depozitele din depozite la vedere în depozite pe termen fix, și pe faptul că prin aceste depuneri se creiază județului un venit mai mare, dă un aviz favorabil și în consecință aprobă cererea băncii. Incheierea Consiliului județean cu avizul său de aprobare este trimisă Ministerului de Interne și acest Minister cu adresa No. 14655 din 1926, aprobă și confirmă încheierea Consiliului Județean de Prahova și numai în urma acestei aprobări s'a depus la Banca Comerțului suma de 5.000.000 lei.

Având în vedere că acestea fiind împrejurările în cari s'a petrecut faptul, pus în sarcina Consiliului Județean de Prahova, din nimic nu reese că prin acest fapt Consiliul a compromis cu rea credință interesele ce i s'au încredințat.

Că, pentru a i se imputa vre-o rea credință în această afacere ar fi trebuit dovedit că prin depunerea sumei de mai sus județul ar fi fost păgubit de acea sumă sau măcar în risc de a fi păgubit; că membrii Consiliului Județean cu toate că ar fi știut că prin acest depozit județul era în risc să sufere paguba lui, l'au făcut totuși în scopul ca membrii din sânul său sau alte persoane să împărtășească anumite foloase, ori nimic din toate acestea nu se arată și nu se dovedește în contra Consiliului Județean de Prahova.

Având în vedere că, în speță, cu atât mai puțin Ministerul de Interne era îndrituit să se plângă de reaua credință a Consiliului Județean de Prahova cu cât însuși acest Minister a aprobat avizul consiliului Județean prin care se încuviința depozitul de 5.000.000 lei făcut la Banca Comerțului din Ploești, și însuși acest Minister în alte cazuri a încuviințat asemenea depozite.

Având în vedere că reaua credință nu poate să rezulte nici din faptul invocat de Minister cum că consiliul județean nici în urma invitațiunii Ministerului de a retrage depozitele nu a luat nici o măsură în acest sens, deoarece nu numai că acest fapt nu ar constitui o rea credință, ci cel mult o rea voință pe care nu se poate întemeia un decret de dizolvare, dar nici în fapt nu se dovedește că Consiliul ar fi primit direct sau indirect dela Ministerul de Interne vre-un ordin.

Având în vedere că într'adevăr din dosarul Prefecturii atașat la dosarul acestei acțiuni se arată că ordinele No. 9160, 11118 și 12385 din 1927, pe care le invoacă Ministerul, au fost adresate prefectului de județ care e făcut personal răspunzător de executarea lor, fără să se facă dovada că aceste ordine au fost aduse vre-odată la cunoștința consiliului județean și că ar fi fost puse în dezbateră lui.

Că, din toate acestea nu rezultă cu nimic reaua credință pe care o cere art. 273 al. 3 din legea de unificare administrativă pentru a se putea dizolva un consiliu județean.

Având în vedere cel de al doilea fapt pus în sarcina Consiliului Județean de Prahova și anume, că fără just motiv și în contra intereselor județului a alcătuit un oficiu de exploatare a liniei ferate județene, însă acest regulament a fost trimis spre aprobarea Consiliului superior administrativ spre a-și da avizul și întrucât acest aviz nu a venit, regulamentul de mai sus n'a fost pus nici odată în

aplicare și oficiul de exploatare nu a mai luat ființă.

Având în vedere că printr'o asemenea procedare nu numai că nu i se poate atribui vre-o rea credință Consiliului Județean de Prahova, dar nici nu i se poate cere disolvarea pentru o simplă intențiune, care n'a fost nici odată tradusă în fapt.

Având în vedere că de asemenea nu rezultă dovada relei credințe nici din celelalte arătări ale Ministerului de Interne din raportul către Inalta Regentă pentru disolvarea Consiliului Județean de Prahova și anume diferite cheltueli și sume plătite în fraudă județului, căci dacă este adevărat că s'a ordonat de prefect la unii din consilierii județeni câte o sută de mii de lei în timp de doi ani și jumătate ca diurnă în calitate de membrii ai Comisiunii de recepțiune a materialului căilor ferate, de aici nu se poate evidenția nimic care să acuze o rea credință în sarcina consiliului județean, iar în ce privește faptul că unul dintre consilierii d-l Gr. Morcovescu, ar fi primit suma de lei 50.000 din certificatul Prefecturii rezultă contrariul că el nu a primit această sumă.

Că, pentru toate aceste considerațiuni, rezultă că în mod ilegal Ministerul de Interne a cerut și obținut decretul de disolvare a consiliului județean de Prahova, întemeiat pe depozitiunile art. 273 al. c. din legea de unificare administrativă și pe faptul că acest consiliu ar fi compromis cu rea credință interesele județului, astfel că Curtea din acest punct de vedere urmează a dispune anularea acestui decret regal.

Având în vedere că în afară de aceste considerațiuni, decretul regal de disolvarea consiliului județean de Prahova, urmează a fi anulat ca ilegal și din punctul de vedere al nerespectării formelor legale în care trebuia dat.

Considerând că într'adevăr potrivit art. 275 din legea de unificare administrativă autoritatea chemată a se pronunța asupra disolvării unui consiliu județean, este datoare a asculta întocmai de luarea unei hotărâri, pe reprezentanții consiliului a cărei disolvare se cere, ori în cazul de față, membrii Consiliului Județean de Prahova n'au fost ascultați așa cum cere acest text de lege.

Având în vedere că Ministerul de Interne susține însă că cerințele art. 275 din legea de unificare administrativă au fost îndeplinite, întrucât membrii consiliului județean au fost ascultați de către inspectorul general administrativ.

Considerând că prin faptul audierii reclamanților de către inspectorul administrativ nu se poate susține că s'au îndeplinit cerințele art. 275, deoarece inspectorul administrativ nu este autoritatea de judecată chemată a se pronunța asupra disolvării, în sensul sus citatului text de lege, ci el este numai un organ de informațiuni, după cum chiar textul articolului precedent 274 îl califică.

Considerând că într'adevăr după ce art. 274 din legea de unificare administrativă dispune că disolvarea se pronunță prin decret regal, pe baza avizului Consiliului superior administrativ și în urma cercetării făcute la localitate de un inspector general administrativ, vine apoi articolul 275, care dispune, după cum s'a arătat mai sus, că autoritatea chemată a se pronunța asupra disolvării este

datoare a asculta pe reprezentanții consiliului județean.

Considerând că din combinarea acestor texte de lege rezultă lămurit că inspectorul administrativ este în această materie un organ pur de informație cu totul distinct de autoritatea chemată a judeca și a se pronunța asupra disolvării, astfel că dacă cu ocazia anchetei membrii consiliului au fost audiați de inspectorul administrativ, nu se poate susține că cerințele legii, care dispune prin art. 275 ca aceștia să fie audiați de autoritatea care judecă și se pronunță, sunt îndeplinite.

Că astfel fiind, și din acest punct de vedere decretul regal a cărui anulare se cere este ilegal și deci are a fi anulat.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier S. Rădulescu, Curtea urmează să admită acțiunea reclamanților și să dispună anularea decretului regal cu No. 2247 din 13 Septembrie 1928, prin care s'a disolvat Consiliul Județean de Prahova.

Pentru aceste motive, admite.

Semnați: C. M. Ionescu, I. Petrescu, S. Rădulescu

BIBLIOGRAFIE

Ultimele numere din

ORDONANȚELE IN REFÈRE

de D-nii: Eug. Petit și Trandafirescu, se află de vânzare la:

Librăria Ionescu din Iași, Str. Lăpușneanu

A apărut noua lucrare a d-lui C. Hamangiu, consilier la Inalta Curte de Casație, în colaborare cu d-nii I. Rosetti Bălănescu, și Al. Băicoianu, doctori în drept din Paris.

Volumul III de 1121 pagini.

Cuprinzând: Regimul matrimonial.—Separația de bunuri.—Regimul dotal.—Sucesiuni.—Partaj.—Raport.—Lichidarea activului.—Separațiunea de patrimonii.—Liberalități între vii.—Testamente.—Rezervat.—Reducțiune.—Donațiuni între soți.—Instituțiunea contractuală.—Substituțiuni fidei-comisare.

Volumul II este sub presă și va apare în Decembrie acest an.—Prețul fiecărui volum Lei 600.

A apărut:

A cincea ediție, din studiul social „Cauzele Criminalității”, de C. S. Ballan, judecător-Consilier, Câmpulung-Muscel.

Lucrarea, revăzută și augumentată, are o nouă Prefață cu Nota Ministrului de Justiție și două alese autografe.

Administrația revistei roagă pe d-nii abonați în restanță a'i trimite cât mai neîntârziat costul abonamentului rămas neachitat. Tabla de materii se trimite abonaților în curent cu plata abonamentului fără altă plată suplimentară.

Acei cari nu au primit-o, sunt rugați a ne înconștiința spre a li se trimite.